

Anmeldelse:

Billedet er i hovedet

Af Benny Lihme

Oslo i april.

Første gang jeg så et af Christer Strömholms billeder, anede jeg ikke hvem manden var. Jeg havde engang i 1982 købt LP'en "Vackra pojkel" med den svenske kvinde-punkgruppe *Pink Champagne* alene af den grund, at de havde sat musik til og brugt 3.17 minutter på Charles Baudelaire's digt & programerklæring "Berus jer!". Og ikke fordi der var et foto af to henrivende beskidte små drenge på coverets forside. Hver med en dametaske i hånden og formodentlig fra punkgruppens side ment som overbringere af et feministisk eller transseksuelt budskab.

Hvad jeg ikke fattede dengang, var at gruppens vinyl tilsyneladende mere eller mindre var tænkt som en hyldest til såvel fotograf som de to drenge, fotografen var stødt på i 1962 på én af hans mange besøg på de parisiske loppemarkeder. Hvor han i øvrigt

ikke kun osede, men også hjembragte adskillige rariteter som på forskellig vis indgik i det Strömholm'ske kunstneriske univers.

Senere i livet mødte jeg den ligeledes svenske fotograf Anders Petersen, som venligt belærte mig om Strömholms eksistens og betydning for ham selv (det er vist den almindelige opfattelse idag i Sverige og i europæiske fotokredse, at selvsamme Petersen efter Strömholms død er hans væsentligste efterfølger). Nu sidder jeg så i Oslo, på det absolut anbefalelsesværdige brasserie D'Artagnan på Øvre Slottsgate, og ser på den smagfulde ophængning af nogle store stemningsfulde Doisneau-fotografier, som sammen med vinen og forventningen om en god fiskesuppe får én til at føle sig mere i Paris end i Oslo. Morgendagen skal bruges til museumsbesøg, hvor en af Doisneau's efterfølgere er anledningen.

Den store retrospektive Christer Strömholm 1918-2002 *on verra bien*-udstilling vises således på Stenersen Museet. Og selvom Strömholm udover hjembyen Stockholm først og fremmest forbindes med Paris (og senere i livet Provence hvor han købte hus), så har han nogle ikke ubetydelige rødder i det norske. Efter at have deltaget som frivillig i den finske vinterkrig i 1940, tilsluttede Strömholm sig således sammen med nogle andre svenskere en frivillig modstandsgruppe som kæmpede mod tyskerne i Norge, ligesom han arbejdede for den norske modstandsbevægelse i Stockholm.

Café Flore, Paris 1949

Efter krigen stod der Paris og de mange kunstmiljøer dér på programmet. Inden fotografiet i forbindelse med det andet langvarige Pariser-ophold fra 1956-64, og en personlig kontakt til mesteren Cartier-Bresson, bliver hans afgørende udtryksform, har Christer Strömholm arbejdet med tegninger, grafik og maleri.

Udstillingen afspejler denne mangfoldighed og diversitet i livsværket. Det er ikke en snævert dokumenterende fotograf med det traditionelle "afgørende øjeblik" vi står overfor, men en personlig og egensindig kunstner med en enorm bredde. Godt nok er der stærke klassiske portrætter (af ikke-tilfældige personer som Man Ray, André Breton, Max Ernst og Marcel Duchamp). Og der er fascinerende naturbilleder (der ikke rigtigt ligner natur), ligesom der er billeder fra gader, café'er, Paris' Haller, loppemarkeder osv. Uanset hvad, så er der også hele tiden dette andet eller "noget", der umiddelbart virker ubestemmeligt, og som gør at man konkluderer, at disse billeder ikke kan komme fra andre end Christer Strömholm.

Barcelona 1959

I *Morgenbladet*, den norske pendant til danske *weekendavisen*, er Strömholm af anmelderen slået stort op som "Empatiens fotograf". Og selvom den politisk-anarkistiske Strömholm tidligere har kæmpet på de rigtige ideers side, er hans univers først og fremmest præget af en til tider gådefuld og noget mørk psykologi. Etiketter som "subjektiv dokumentar" og det berømte Emile Zola-citat "kunst er livet set gennem et temperament", giver visse fingerpeg i retning af det subjektive.

I den bog der er udgivet parallelt med udstillingen, bekender Strömholm sig til betydningen af en personlig stillingtagen, hvor teknik og ideologi er underordnet den frihed, der ligger i selve forestillingen om det billede, han med kameraets og forstørrelsesteknikkens hjælp vil skabe. "Bild skapas i huvudet på fotografen", siger han. Forestillingsevnen inde i hovedet er som bekendt afhængig af egne oplevede erfaringer og indsigter. En habitus som Strömholm udfolder i en personlig stillingtagen som bygger på *ansvar* (at stå personligt til ansvar for sandheden i billedet), *indsigt* (mængden af personlige erfaringer vokser sammen til nye konklusioner) og *nærvær* (at være nærværende med egne følelser, erfaringer og fantasi).

Som privatperson var den fire gange gifte Christer Strömholm omgærdet af historier og myter. I den TV-portrætfilm som sønnen Joakim lavede i 1996 (og som vises på udstillingen), spørger han (der selv er far til to børn) sin far, hvorfor denne ikke tog sig af sine egne børn, når nu nogle af hans mest udødelige og mest lærige billeder er af netop børn. Strömholm, der gerne benyttede sig af en forsvarsmekanisme som han benævnte H.H. ("hämskt hämligt"), svarer polisk at "barn luktar illa". Og supplerer lettere indadvendt, at han har "lyckats missa egna barn" – og at det måske netop er dette tab af egne børn, der har givet ham følsomheden i forhold til de fremmede, som han har fotograferet gennem årene.

Mens denne sydeuropæiske svensker måske har haft visse mangler på gængs moral i privatlivet, har det modsatte gjort sig gældende i fotografiets verden. Som rektor for Fotoskolan i Stockholm (1962-74) var Christer Strömholm således kendt for at indprente de studerende, at godt fotografi handler om god moral. Hvilket bl.a. betyder nærhed og kontakt til de mennesker der fotograferes. Hans gennembrud som kunstmaler regnes da også for at komme med den fantastiske og fordomsfri skildring på en udstilling i 1965, af de transseksuelle prostituerede fra Place Blanche i Paris: "Jag bodde på samma hotell som dom. Vi hade samma dygnsrhyth, de jobbade på kvällarna, på cabaréer och liknanden ställen, sedan blev det choklad på morgonen på ett fik intill, samma ställa varje gång. Så det var inga svårigheter att fotografera, introduktionen fanns i hotellet".

Marie-France

Summa summarum: vil man tæt på noget så fremmedartet som transvestitter, så se på Christer Strömholms billeder, der på mageløs vis er en autentisk og sand tekst om det menneskelige i selv det meget anderledes.

Joakim & Jakob Strömholm i dialog med Jan Åman: Christer Strömholm 1918-2002 ON VERRA BIEN.
176 sider. www.stromholm.com